

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop. v sruča u praznika dan coprej - Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. - Neprerokirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 - Cena: za 1 mesec Din 500, za četrt leta Din 1500, za pol leta Din 3000, inozemstvo Din 700 (mesečno) - Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročnina na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

Strokovna organizacija in gospodarska kriza

V sedanji gospodarski krizi so najbolj prizadeti tisti sloji, ki so odvisni od dohodkov svojega dela. Kmetje ne dobe za svoje blago toliko, da bi bilo njihovo delo plačano, delavstvu znižujejo plače, velik del mere zapustiti delavnice.

V zadnji številki smo opozorili delavstvo na edino sredstvo, ki more zboljšati njegov položaj. Strokovna organizacija. Na drug način se ne more delavstvo niti izobraziti niti uveljaviti kot celota. Sedanji družabni in gospodarski red je ubil smisel za skupnost. Vsak človek se uveljavlja sam, kakor najbolje ve in zna. Če pa stremi za skupnostjo, ne radi tega, da bi ustvaril z združenimi močmi čim več pogojev za splošen blagor, ampak da bi ohranil sedanji dobiček saj na isti višini, če ga že ne bi mogel zvišati. Delavstvo pa nima samo te naloge, da bi zboljšalo svoj materijalen položaj. Ta namen imajo tudi nekateri meščanski socialni politiki. Delavsko gibanje ima še višji smoter. Delavstvo mora družbo predruščiti tudi miselno. Skupnost mora stopiti v ospredje napram poedineu.

Delavci smo tudi ljudje. Doraščali in vzgojevali smo se v meščanskem ozračju. Zato ni čudno, da je tudi med delavstvom toliko kapitalističnega mišljenja in udeleževanja. Le pogledimo v naše obrate! Če je prišel tovariš iz navadnega delavca na višje mesto, da je postal predelavec ali celo delovodja, v večina slučajih takoj pozabi, da je delavec; da mora ostati njegovo delovanje vedno v skladu z delavsko celokupnostjo. Nevede izdaja svoje tovariše. Kakor manjka kapitalistu smisel za skupnost, tako manjka tudi delavcu. To je vpliv vzgoje. To našo trditve potrjuje tudi dejstvo, da je tako malo delavcev organiziranih. Mogoče komaj dobrih 15%.

Sedanja kriza pa grozi, da bo posegla tudi v vrste strokovnih organizacij. Brezposelnost, redukcije plač, skrajšan delovni čas - vse to zmanjšuje prejemke, obenem pa veča obup in malodušnost delavstva. Nekateri so prisiljeni, da odpovedo svoje prispevke organizaciji, drugi pa porabijo tudi brez opravičene vzroka ta izgovor, da bi se na lep način odtegnili svojim glavnim dolžnostim. Če bi se ta duh uveljavil v masah, bi bilo to največje zlo za delavstvo in največji uspeh kapitalizma.

To je prav za prav nemogoče, ker je že v naravi vsakega človeka, da se bori po svojih močeh proti krivicam. Poleg tega pa je vseeno prodrila misel strokovne organizacije, da se delavstvo zaveda, da je brez nje vsak boj nemogoč. Enega se pa vseeno še ne zaveda, namreč, da je moralna dolžnost vsakega delavca, da je organiziran. Zlasti pa je takorekoč po svoji vesti dolžan, da je organiziran tisti tovariš, ki priznava verska načela za svoja.

Papež Leon XIII je v svoji znameniti okrožnici ugotovil, da so vse dobrine sveta skupna last vseh ljudi. Tudi sredstvo za razdeljevanje teh dobrin je navedel s tem, da je postavil delo za temelj zasebne lastnine. Torej dobrine sveta naj bi delilo delo kot splošni zakon za vse človeštvo. Vemo torej, da ne bo socialno vprašanje in s tem tudi delavsko vprašanje toliko časa rešeno, dokler ne bo uveljavljeno to načelo.

Papež je vedel, da je pohlep ljudi po čim večjem premoženju tolik, da ne bo sad dela padel brez boja v roke tistim, ki delajo. Ravno radi tega je postavil zahtevo, da se delavci združijo v organizacijo. Torej delavska organizacija

Svetovna gospodarska kriza

Francoški ministrski predsednik Laval je izjavil v Berlinu, kjer se mudi na obisku, da se nahaja ves svet v težkem gospodarskem položaju. To bo priznal vsak, zlasti pa tisti, ki zavisijo samo od dohodkov svojega dela. Gospodarsko in vse javno življenje je med sabo zvezano organično. Zato je podvrženo vsem vplivom in učinkom teh vplivov, kakor vsak organizem. Ta družabni in gospodarski organizem je torej bolan. Značilno pri tej bolezni je to, da spoznava družba, da je tukaj bolezen, in sicer težka bolezen. Tudi tega se zaveda, da ne bo ta bolezen ozdravela sama od sebe. Potreben je zdravnik.

Družba se loteva resno zdravljenja. Vprašanje pa je, če bo imelo to zdravljenje uspeh. Uspeh je namreč mogoč edino v tem slučaju, če je odstranjen povzročitelj bolezni. Povzročitelj sedanje družabne in gospodarske napetosti je sedanji gospodarski sistem. Ta sistem ima pred očmi izključno dobiček. Gospodarske panoge, ki ne donesajo toliko in toliko procentov dobička, so »nerentabilne«, pa naj bi še tako bile koristne in potrebne za splošnost. Ker so »nerentabilne«, jih sedanji gospodarski sistem izloča. Nekateri trdijo, da je kriva na sedanjem težkem gospodarskem položaju vojna, zlasti ker je izpopolnila tehniko v prehitrem tempu. To poudarjajo zlasti premagane države. Življenje te trditve sproti pobija. Vemo, da ni le Nemčija v velikih stiskah in težavah. Stiske in težave se pojavljajo tudi v Angliji in Ameriki, dasiravno se zadnja kopljata takorekoč v zlatu. Še celo Francija, najbogatejša država v Evropi, zaznamuje hiter porast brezposelnosti in se slišijo glasovi, da bo reducirala stalež inozemskega delavstva.

Tudi valutno vprašanje ni pri gospodarskih in družabnih težkočah glavno vprašanje. Ravno radi tega, ker so te težkoče tudi v državah, ki imajo dobro valuto. In še bolj važno je dejstvo, da ne morejo zabraniti napredujočega poslabšanja kljub svoji dobri valuti.

Vse mogoče vrste vzrokov sedanje svetovne krize navajajo razni strokovnjaki, samo tega nočejo priznati, da mora gospodarski sistem, ki je zgrajen edino na dobičkaželjnosti, nujno voditi v katastrofo. Zakaj? Ako odločuje v gospodarstvu le dobiček, ne bodo proizvajali gospodarstva v skladu z resničnimi potrebami človeštva.

cija je tista sila, ki naj izvojuje besedo delu.

Če je tako, potem je dolžnost vsakega, zlasti pa delavca, da se pridruži svoji armadi. Ta armada ni postavljena na temelj sile, ampak na temelj ljubezni. Na tem temelju naj bi se delavstvo vzgajalo tudi za smisel skupnosti. Ta skupnost je popolnoma različna od skupnosti, kakor jo uči sedanja družba. To je le skupnost nekaterikov, da izvojuje svoje zasebne cilje in želje na škodo drugih. Delavska skupnost pa pomeni borbo iz ljubezni do izkoriščenih in zatiranih v blagoslov celote.

Vemo, da je težko strokovno delo v sedanjih razmerah. Toda, pomisliti moramo, kedaj doprinaša delavstvo večje žrtve: Ali takrat, če je organizirano, ali takrat, če je neorganizirano. To je vsakemu jasno, da mora delavstvo pri takih razmerah itak trpeti in doprinašati žrtve. Samo za to gre, ali naj bodo te žrtve v njegovo vstajenje ali pa v še hujši padec.

Organizirani delavec seje. Podoben je sejalecu, ki izroča zemlji samo kleno zrnje. Vsako kleno zrnje pa mora segniti. Zrno, ki ne razpade, ne rodi sadu. Taka je žrtev organiziranega delavca. Ravno v času, ko meni, da je vsaka

veštva. Produkcija se vrši v velikih množinah. Zaradi tega je trg kmalu poplavljen. Ponudba je večja, kakor povpraševanje. Če je konjunktura, skušajo podjetniki zvišati produkcijo. Toda ne s tem, da zvišajo stalež delavstva, ampak potom racionalizacije. Namesto človeške sile postavijo stroje, ki so cenejši in ki zvišajo produkcijo. Proti racionalizaciji ne bi moglo človeštvo imeti nobenih pomislov, ko bi prišla tudi delavstvu v dobro. Vemo pa, da zviša racionalizacija le dobiček podjetnikov, dočim postavlja delavstvo na cesto. Ta sredstva ne morejo nuditi zdravila za ozdravitev svetovnega gospodarstva.

Kaj pa koncerni? Tudi potom koncernov skušajo zboljšati gospodarske pogoje. Koncerni združujejo dosedanja samostojna podjetja v vedno večje gospodarske edinice. Včasih zraste združevanje podjetij potom koncernov v mogočne stavbe. Toda tudi od koncernov nima človeštvo ničesar. Posledica koncernov je, da ustavijo podjetja, ki so manj rentabilna, njihov delokrog pa prenesejo v druga podjetja, ki imajo ugodnejše produkcijske pogoje ali pa so tehnično bolj urejena. Na ta način skušajo dvigniti dobiček. Posledica koncernov je večja brezposelnost, znižanje plač, še večje izrabljanje človeških delovnih sil potom raznih priganjalskih sistemov. Tudi ta zdravila ne bodo prinesla sreče človeštvu.

Veliko ulogo igrajo v gospodarstvu tudi karteli in sindikati. Njihova glavna naloga je, da regulirajo cene. Več podjetij se namreč dogovori, da bodo sicer ohranila svojo upravno samostojnost, vendar pa bodo obratovala pod gotovimi pogoji, in sicer tako, da si ne bodo konkurirala. Ta »regulacija« se pa ne prilagodi vsakokratnemu razmerju med povpraševanjem in ponudbo in dejanski potrebi človeštva, ampak se uravnava le možnosti po dobičku. Zaradi tega povzročajo sindikati umetno visoke cene. Sindikati so močni. To se je videlo zlasti v Nemčiji, ko je hotela vlada znižati cene raznim produktom, pa ni uspela.

Gospodarske razmere hočejo zboljšati tudi potom carinske politike. V eni državi dosežejo uspeh, dočim morajo za to trpeti državljani v drugih državah. Kakšno ulogo igra carinska politika, nam pove sledeča primerjava:

žrtev zastoj, da je vsak trud brez uspeha, ravno takrat razpada navidezno njegova žrtev, da priklje iz nje toliko in toliko sadov. To je tovariš skrivnost trpljenja. Saj trpi vse delavstvo. Toda zavedno, organizirano delavstvo ve, zakaj trpi. Instinktivno čuti veliko in odredljivo moč trpljenja. Zavedajmo se tovariši, da ne bo delavstvo nosilec bodočih vekov zaradi svoje številčne moči, ampak zaradi teh groznih muk, zaradi teh brezmejnih krivic, zaradi odrešilne skrivnosti trpljenja.

Če ima kdo dolžnost, da ne klone duha in volje v teh odločilnih bojih, jo ima krščanski delavec. Ravno on mora v prvi vrsti doprinesiti tudi svoj del k odrešilnemu boju delavstva in po njem človeštva.

Za nas se sme obstajati beseda: Nazaj.

Naše geslo mora biti: Naprej preko vseh zaprek.

Naše geslo mora biti: Ne zapustiti bojišča. V vsako podjetje mora priti ta neuklonljiva volja in ta neuklonljiv duh.

Naše bojno povelje mora biti: Naše vrste stalno pomnoževati z novimi priravnici.

Naš sklep mora biti: Ne bom več neorganiziran, ker nočem biti izdajalec svojih koristi in koristi svojih tovarišev.

	stane	v Holandiji	v Nemčiji
		fenigov	fenigov
1 l bencina		10	43
1 fund sladkorja		14	40
3 fundi kruha		30	65
1 fund kave		80	320
1 zavitek tobaka		20	90

Kljub temu, da so svetovne tržne cene naštetih predmetov enake, morajo Nemci veliko dražje plačati razne življenske potreščine kakor Holandci.

Tudi nesmotrno zniževanje dohodkov ne služi ozdravitvi gospodarskih in družabnih težkoč. Razni gospodarski krogi se skoraj vedno zmažejo, dočim mali trpijo. Razni časopisi hvalijo n. pr. hladnokrvnost in odločnost nemškega kanclerja dr. Brüninga. Pravijo, da je rešil nemško državo pred gospodarskim polomom. Delavski časopisi v Nemčiji se pa bridko pričujejo o njegovem postopanju. Je preveč brezobziren. En slučaj. Delavec z devetimi otroki, poleg tega še 30% vojni invalid, je imel pred splošnim znižanjem plač sledeče dohodke: renta od bratovske skladnice 109 RM, vojna renta 42 RM, doklada 75 RM. Skupaj 233 RM. Na podlagi zasilne naredbe o štedenju so mu odvzeli rento od bratovske skladnice in doklade. Ostalo mu je mesečno le 42 RM vojne rente. Na tak način se položaj še poslabšuje.

Navedli smo le nekaj metod, da bi ozdravili sedanje gospodarske in družabne težave. Vse grede za tem, da se ohrani dosedanji način gospodarjenja. Tak način ne more voditi do srečnega in zadovoljnjive rezultata. Kajti nad vse resnična je teza: Bogastvo na eni strani ima za posledico uboštvo na drugi strani; prevelika posest ima za posledico brezposelnost. Ta resničnost se očituje ravno v današnji dobi.

Edina rešitev iz tega položaja bi bila radikalna izprememba sedanjega gospodarskega sistema. Vpeljati bi se moralo smotrno gospodarstvo. Produkcija bi morala biti do pičice prilagoden potrebam človeštva. Cilj produkcije in s tem gospodarstva ne bi smel biti lov za čim večjim dobičkom, ampak eksistenca človeštva. Gospodarstvo ne bi smelo demoralizirati ljudi, ampak jih vedno višje dvigati.

Rešitev je v tem, da bi družba vendar enkrat prišla do spoznanja, da ne moremo dvigniti splošnega gospodarstva potom znižanja plač; potom odpuščanja delavstva v masah, potom ustavljanja obratov. Taka sredstva vodijo v vedno večje zmešnjave, lahko celo v katastrofe in do uničenja vseh dobrin. Družba naj bi se zavedala, da ni mogoče preko teh dveh polov: Ali še nadalje gospodarstvo izključno za dobiček, ali gospodarstvo izključno v dobrobit in blagor splošnosti.

5. kongres krščanske nameščenske internacionale bi se moral vršiti 28. in 29. septembra v Parizu. Predsedstvo internacionale je kongres odpovedalo, upoštevajoč gospodarsko krizo.

Delavski prosvetni večer!

Vse člane in članice Krekovih družin, zvez in skupin JSZ vabimo, da se z družinami udeležijo

„Delavskega prosvetnega večera“,

ki se bo vršil v četrtek, dne 8. oktobra 1931 ob 8. zvečer v dvorani Delavske zbornice

Miklošičeva cesta

Večer bo posvečen spominu voditelja krščanskega socialnega delavstva, blagopokojnemu dr. Janezu Evangelistu Kreku

Vstop prost

K obilni udeležbi vabita

CKD in JSZ

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Železničarski vestnik

Nekaj pojasnil k novemu zakonu o državnem prometnem osebju.

Na prvi pogled so določbe novega zakona o državnem prometnem osebju popolnoma jasne, tako da ne potrebuje nobenih nadaljnjih pojasnil. V praksi se je pokazalo drugače. Tako je pač z vsakim novim zakonom. Mnogo je potem odvisno od onega, ki izdaja pojasnila k temu zakonu, in od onega, ki po tem zakonu postopa. Pri tem je namreč važno, ali se držimo, kakor se pravi, pike ali črke zakona, ali pa delamo v duhu zakona.

Vsak zakon vsebuje gotove pravice in dolžnosti, pa tudi trdote. Nekateri je potem tako srečen, da ga doleti le dobrota, drugega pa trdota. Takemu potem nobena pritožba ne pomaga, ker zakon je zakon. Vsaka stvar ima namreč tudi svojo senčno stran.

Po novem zakonu se prakticira še le tretji mesec, poleg tega spada v dobo tudi čas, v katerem se izrablja letni odmor in vlada v tem času nekak zastoje. Zato še ne moremo podati točnejših pojasnil k posameznim paragrafom, ampak hočemo opozoriti člane na nekatere določbe novega zakona, ki se bistveno razlikujejo od prejšnjega zakona o državnem prometnem osebju.

V prvi vrsti smatramo za dolžnost opozoriti člane na § 258 novega zakona, ki določa, kaj se šteje za pokojnino onim uslužbencem, ki so bili v službi pred 1. 9. 1923 (najbrž pred 1. 11. 1923), pa se upokojijo po novem zakonu. Točka 3, o kateri smo že v eni izmed prejšnjih števil poročali, da je najbrž pomanjkljiva, ker ne vsebuje delavske službe, določa, da se šteje za pokojnino čas, prebit po dovršitvi 18. leta starosti v svojstvu stalnega dnevničarja (dnevničarja, pisarniškega pomočnika ali dnevničarja z mesečno plačo), če se je izvršil prehod v zvanje, ki daje po tem zakonu pravico do pokojnine, najdalje v 6 mesecih; vendar se v ta rok ne šteje služba v vojni.

Ta določba je identična z drugim odstavkom člena 123 prejšnjega zakona, samo da je prejšnji zakon upošteval tudi delavsko službo, ki jo je identificiral, to je izenačil s službo dnevničarja. Novi zakon o delavski službi ničesar ne govori, zato se je mislilo, da je to pomotoma izostalo ali pa, da je sploh odveč, ker prejemajo delavci dnevno plačo. Po dobljenih informacijah temu ni tako. Delavska služba je v novem zakonu namenoma izostala in se pod dnevničarjem ne more smatrati tudi delavec.

Glede na to se po novem zakonu delavska služba ne računa za pokojnino. In kaj je s članstvom pri provizijskem zavodu? Se bo marsikateri vprašal. Čas članstva pri provizijskem zavodu je delavska služba, zato se tudi ta ne upošteva za pokojnino. In pridobljene pravice? So zaenkrat izgubljene, tako se je glasil odgovor.

Smo mnenja, da je mogoče to največja trdota novega zakona o državnem prometnem osebju. Zato jo tudi na prvem mestu objavljamo.

S tem je zelo prizadeta večina nameščenec pri železnici, ker so se skoraj vsi poduradniki in sluge in mnogo uradnikov prej rekrutirali iz delav. staleža. Čim kasneje je bil kdo nameščen, tem več ima delavske službe in tem bolj je sedaj prizadet.

Prav radi tega upamo, da ta služba, namreč delavska, še ni končno veljavno izpuščena. Za tiste, ki so bili prevedeni po zakonu iz leta 1923, bi se eventualno lahko smatralo, da jim je bilo ob prevedbi priznana ta služba za napredovanje, to je, da se jim je ta služba nekako regulirala z naknadno veljavnostjo. To je naše mnenje, da li bo pa tudi glavna kontrola tega mnenja, pa ne moremo trdit.

Zato ponovno opozarjamo člane, ki nameravajo prositi za pokoj, naj prej preračunajo, koliko se jim nesporno priznava za pokojnino, da ne bi bil kdo kasneje razočaran.

Za pokojnino se šteje čas službe po 18. letu starosti, po prejšnjem zakonu pa se je štela le služba po 21. letu starosti. Zato je važno, da je v službenem listu, to je stanovskem izkazu ali stari službeni poli zabeležena tudi ta služba. O tem se lahko prepriča vsak pri svoji službeni edinici.

Ako kdo ugotovi ali misli, da ta služba ni zabeležena, mora v zmislu § 261 novega zakona predložiti dokumente, na podlagi katerih se mu ta služba vpiše. Prav tako se postopa tudi z vsako drugo službo, ki se priznava za pokojnino, pa morebiti še ni zabeležena v službenem listu.

Ob tej priliki se opozarja, da izda verodostojno potrdilo na primer o železniški službi le pristojni železniški urad, za vojaško službo pa pristojno vojaško okrožno poveljstvo (komanda vojnega okraja).

K temu pripominjamo, da je ministrstvo za vojsko in mornarico izdalo pojasnilo, da se vojaških knjižic (vojniških isprav) ne sme predlagati, ampak so za to pooblaščen vojaške okrožne komande, da izdajajo predmetna potrdila. Tako potrdila so koleka prosta po § 105 novega zakona o državnem prometnem osebju. Če se pa tako potrdilo rabi kot priloga k prošnji za sprejem v državno službo, pa morajo biti kolekovana.

Glede prestopa službe je nova določba, da mora pristojno oblast izdati odločbo o prestopu službe najkasneje v treh mesecih potem, ko prestopa službo po zakonu, razen

če ni bil uslužbenec obsojen pred rednim sodiščem ali pa disciplinskem sodišču. Kot dan prestopa službe se potem smatra datum te odločbe.

Na podlagi take odločbe se potem uslužbenec razreši službe, ter ima pravico do prejemkov do konca meseca, v katerem je bil razrešen službe. Če pa pristojno oblast ne izda odločbe o prestopu službe, se smatra za dan prestopa službe zadnji dan trome-sečnega roka, ta dan se pa smatra tudi za dan razrešitve službe.

V tem primeru nastanejo neprijetne posledice za uslužbenca, ki se upokoji. Novi zakon ne predvideva nobenih akontacij na pokojnino. Formalnosti glede upokojitve so pa sedaj precej komplicirane. Upokojitev mora dovoliti finančni minister, za uradnike pa tudi ministrski predsednik, za ukazne uradnike pa potem podpiše ukaze še Nj. Vel. kralj. Preden se vse te formalnosti izvršijo, traja lahko tudi več kakor tri mesece in upokojenec ostane brez pokojnine, brez plače pa tudi brez akontacije. Člani se torej opozarjajo, da se temu primerno pripravijo tudi za eventualne take službe.

Ponovno opozarjamo tudi na določbo § 95. novega zakona, ki določa, da vsak uslužbenec, ki je zaposlen pri blagajnah ali pri upravljanju materiala, jamči državi za vsak primanjkljaj z vsemi svojimi aktivnimi in pasivnimi prejemki in z vsem svojim premoženjem in nepremoženjem. Zaradi tega je treba v taki službi posebno paziti pri predaji in prevzemu službe.

Po novem zakonu se smejo ženske zaposliti v železniški službi le kot telefonistke in telegrafistke v centrali, kot blagajničarke voznih listov ali pa kot strojevodje. Ker so pa bile ženske zaposlene doslej tudi v drugih strokah železniške službe, je pričakovati, da bodo te ženske moči v doglednem času razporejene v one stroke, za katere to zakon predpisuje.

Pojasnila k pravilniku o pomožnem osebju.

G. glavni ravnatelj je odobril mnenje občega oddelka glavnega ravnateljstva v Beogradu, da se pomožnemu osebju računa za odmero letnega odmora čas službe, ki je delavcu priznana ob prevedbi in ne samo čas stalne službe, ker ni pogoj za doseg pravice na letni odmor stalna služba, ampak da je delavec stalen. Le stalni delavci imajo pravico do letnega odmora.

Ravnateljstva so dobila to pojasnilo, da se po njem ravna. Glede upokojitve delavcev je sklenjeno, da morajo vlagati delavci prošnje za upokojitev na pristojno železniško ravnateljstvo, in ne na oblastno upravo pokojninskega fonda. Pristojni oddelek izda odlok o upokojitvi delavca, ki se smatra s tem za razrešenega službe. Spis se odstopi upravi fonda, ki potem odmeri pokojnino po pravilniku o pomožnem osebju.

Znižanje draginskih doklad in prejemkov.

Kakor smo že v zadnji številki omenili, mora tudi naša država vsled splošne gospodarske krize varčevati na vseh koncih in krajih. V takih slučajih morajo državni uslužbenci v prvi vrsti pokazati vso svojo pripravljenost, pomagati državi, ki se nahaja v stiski. Ta pomoč se pokaže v obliki skrbnih prejemkov v tej ali oni obliki, v požrtvovalnejšem delu v službi in v varčevanju z državnim materialom.

Dne 19. septembra je izšla uredba, s katero se znižujejo osebne draginske doklade drž. uslužbencem v višini od 5% do 6%. Uradnikom so se te maksimirale v I. drag. razredu na Din 1000.—, v II. na Din 850.— in v III. na Din 750.—.

Temu primerno so se znižale osebne drag. doklade tudi zvančnikom in služiteljem. Neobičajno pri tem je to, da ima zvančnik II. kat. 1 skupine v drugem drag. razredu osebno drag. doklado Din 730.— mesečno, zvančnik I. kat. 1. skupine pa samo Din 725.—. Isto tako se znižajo tudi drag. doklade upokojencem po novem zakonu.

Dne 20. septembra je pa izšel zakon, s katerim se znižajo prejemki uradniških pripravnikov, v višini okoli 5% do 6%.

Znižajo se pa tudi drag. doklade upokojencem, ki so bili upokojeni v času od 1. januarja 1929 do 1. aprila 1931 in sicer za toliko, kolikor znaša 5% od skupnih mesečnih pokojninskih prejemkov, izvzemši rodbinsko drag. doklado.

Nagrade dnevničarjev se zmanjšajo za 5%, vse specialne nagrade za 6%, dotacije in tantijeme pa za 10%.

Delavski pravilnik.

Skupine sprašujejo, kaj je z novim delavskim pravilnikom. V eni zadnjih števil smo že poročali, da novi zakon o drž. prometnem osebju pooblašča ministra za promet, da izda nov delavski pravilnik. Kdaj bo izšel, se še ne ve, ker zakon ne predpisuje nobenega termina.

Lesni delavci

Rimske toplice. Pred nekaj meseci se je delavstvo tukajšnje tovarne podptnikov organiziralo v Narodni strokovni zvezi. Delavstvo je upalo, da si bo potem te organizacije ščitilo svoje interese v podjetju in da bo odpravilo nezdružbe razmere, ki vladajo v tem podjetju. Toda delavstvo je bilo razočarano. Znano je, da v tej tovarni še nikdar ni obstajalo zadovoljivo delovno razmerje. Se v prejšnjih letih je delavstvo s pomočjo jugoslovanske strokovne zveze priborilo nekatere pravice, zlasti zboljšanje plač, kar je še danes v veljavi. V zadnjem času je pa to-

varna pričela spreminjati delovne pogoje. K vsemu temu in še mnogim drugim stvarim, ki nasprotujejo interesom zaposlenega delavstva, je bilo nujno potrebno, da tudi delavstvo zavzame svoje stališče. Delavstvo je v ta namen priredilo več sestankov, da bi se skupno z zastopnikom organizacije in delavskimi zaupniki razgovorilo o potrebi ukrepov. Razumljivo je, da bi na tem sestanku moral prisostvovati zastopnik organizacije. Kljub vabilu s strani delavstva se sestankov ni nihče udeležil. Delavstvo je pri tem spoznalo, da naj od strani Narodne strokovne zveze ničesar ne pričakuje, ter je na svojem tretjem sestanku oziroma občnem zboru 20. septembra 1931 enoglasno sklenilo sledečo resolucijo:

Celokupno delavstvo tovarne podptnikov na Gračnici, zbrano na občnem zboru dne 20 IX. 1931, ugotavlja:

1. Da so ogroženi njihovi življenjski pogoji v tej tovarni.

2. Da je v svrhu obrambe sklicalo tri sestanke, na katere je vabilo zastopnika Narodne strokovne zveze, da se pa kljub važnosti dnevnega reda, sestankov nihče s strani Narodne strokovne zveze ni udeležil.

Delavstvo radi tega ne more še dalje zapati organizaciji, zato enoglasno sklene, da izstopa iz Narodne strokovne zveze ter kompaktno pristopi k jugoslovanski strokovni zvezi, kateri takoj sporoči ta sklep. V petek 25. septembra se je vršil ponovni sestanek delavstva, kateremu je na povabilo delavstva prisostvoval zastopnik centrale jugoslovanske strokovne zveze. Na tem sestanku je delavstvo ponovno izrazilo željo, da pristopi k JSZ. Delavstvo po številu 65 je takoj podpisalo pristopne izjave. Zastopnik JSZ je podzvel vse potrebno za obrambo interesov delavstva. V ponedeljek se je vršil v tovarni razgovor med zastopniki podjetja, zastopnikom Delavske zbornice, zastopnikom JSZ in delavskih zaupnikov.

Razgovor je razčistil mnoga vprašanja, ki so se v interesu delavstva ugodno rešila. Novi akordni sistem se bo uvedel na enomesečno poskušnjo. Pri tem se bo odstranilo vse, kar bi moglo zmanjšati sedanjí zaslužek delavstva. In prav za to delavstvu tudi gre. Po preteku določenega časa se bo ugotovil rezultat novega akordnega sistema in se bodo odstranile vse še obstoječe hibe, obenem pa se bo sklepalo o novi kolektivni pogodbi.

Delavstvo je bilo s tem uspehom zadovoljno in je na sestanku, ki se je vršil po razgovoru, zaupalo vse nadaljnje delo JSZ.

Gradžnica. V tovarni podptnikov je nastal za delavstvo nov položaj. Radi naglega padca angleškega funta je bila tovarna prisiljena omejiti dosedajno produkcijo. Pri tem je bil ukinjen en shift, ker se je dosedaj obratovalo z dvema shiftoma na dan. Delavstvo ukinjenega shifta se je razdelilo tako, da polovico dni v tednu dela, ostale dni pa praznuje. Obstaja pa nevarnost, da bo podjetje moralo še bolj omejiti produkcijo, če ne za nekaj časa preneha z obratovanjem. Podjetje je podzvelo vse možnosti, da se temu izogne, ker bi bilo to za podjetje, zlasti pa za delavstvo sedaj pred zimo hud udarec. Upajmo, da je nastala kriza radi padca angleškega funta, ki to tovarno občutno zadeva, le prehodnega značaja, in da se bo preprečila ustavitve obrata, pri čemer bi izgubilo nad 80 delavcev eksistenco.

Vrhnika. Velika gospodarska kriza se pozna pri nas na Vrhniki že kako leto sem. Za redukcijami in Pollakovimi tovarni usnja in v drugih manjših podjetjih je pričela tudi parketarna Kolnik v Verdu omejevali obrat. Komaj je prva partija zapustila delo, je bilo razglašeno v ponedeljek 28. septembra nadaljnjim 28 delavcem, da se jim odpove delo.

Delavstvo gleda s strahom v bodočnost, kaj bo počelo v tem času, ko gremo ravno v zimo. Pri tej brezposelnosti je delna krivda tudi na delavstvu samem. Dela ni, ker ni odjemalcev. In zakaj ni odjemalcev? — Ker ni denarja. In zakaj ni denarja? Zato, ker so premajhne plače! Gre do lahko še vprašanja, zakaj so premajhne plače itd. itd. Če pride tujec na Vrhniko in vidi toliko visokih industrijskih dimnikov, bo gotovo dejal, da tu je dober zaslužek in veliko dela. Pa ni niti enega niti drugega. Videz je v resnici tak, ampak za nas so to samo kulis, ker nimamo kruha za sebe in naše družine. — V nedeljo 4. oktobra ob 9 dopoldne se bo vršil v Rokodelskem domu na Vrhniki sestanek organiziranega delavstva lesne in opekarne stroke. Vabimo vse tovariše, da pridejo na sestanek in povabijo tudi druge tovariše.

Kovinarji

Jesenice. Mesec oktober — mesec revizije naše zavesti in mesec načrtov za delo v zimski sezoni. Poletje je minulo. Viharja ter nezanesljiva jesen nas opominja na zimo, ki nas bo s svojim mrazom in dolgi večeri priklenila ob peč. Kmet spravlja svoje priredke in dela načrte, kaj in koliko bo prodal, da zadosti visoki davčni obveznosti, da si nakupi potrebne obleke in koliko mora obdržati za dom, da preživi družino do druge setve. Tudi mi proletarci — jeseniški kovinarji — ki ne moremo nič prodati in ne s čim kupiti, delamo trpke račune, kje prihraniti kak »kovač« za krompir, zelje ali repo, obleko pa bomo z redko izjemo morali pustiti shranjeno pri trgovcih.

Dober kmetijski gospodar išče vzrokov, ako mu polje ni rodilo tako, kakor je pričakoval. Ugiba in dela načrte, kako bi si opredelil delo, na kateri njivi raste bolje in rodi več sadov. Tako mora delati vsak kmet, ki noče na beraško palico! Ako to velja za kmeta, velja še enkrat bolj za nas, ko nimamo drugega kakor svoje roke! Tudi mi moramo iskati vzrokov, zakaj nam naše njive — strokovne organizacije — niso dale sadov,

kakršnih smo pričakovali, ugibati in delati načrte, kako bomo zastavili svoje delo, da bo druga jesen veselejša, da bomo teh muhopolnih skrbi oproščeni ter brez vsakih obrov in dolgov mogli za družino nabaviti, kar potrebujemo. Ne moreš pa poprej delati načrtov za bodoče, ako nisi do dna ugotovil vzrokov sedanjih neuprehov. V čem in v koliko smo bili v javnem in privatnem življenju pomanjkljivi napram organizaciji. Radikalen obračun s samim s seboj, nam bo jamstvo, da se bodo vse želje bodočega dela organizacije uresničile.

Prva in osnovna stvar obstoja delavske organizacije je članarina.

Brez tega je obstoj organizacije nemogoč. Brez organizacije je delavec, kakor vkljenjen jetnik goreče jetnišnice. Povsod pritisk in krivice, ki ga tlačijo k tlom, pa si ne more pomagati. Edino močna, strumna in disciplinirana strokovna organizacija je moč. Vemo to iz lastnih izkustev tekočega leta. Kljub temu pa smo v najvažnejši stvari, v članarini premalo disciplinirani. Ne dva meseca za nazaj, mesec za naprej mora biti geslo letošnjega dela v zimski sezoni. Radi tega je poleg razmišljanja o delu mesec oktober posvečen tudi temu, da plava črta na diagramu stoji, stoji v isti višini kakor rdeča. 30. oktobra morajo vse članske legitimacije izkazovati, da je za mesec oktober izvršena dolžnost! To je najvažnejše, kar se mora izpolniti, poleg tega sodelujmo, vsi do zadnjega na načrto za delo v organizaciji v zimi. Vse, kar ne veš in se zaveš, da bi kot delavec moral vedeti, si zapiši in nam sporoči, da bomo, ako bo spadalo na redne sestanke, obravnavali pri njih. Na teh sestankih moramo vsaj v glavnem predelati vse, kar je aktualnega. Bolj podrobno in bolj strogo se bomo poglobili na strokovnem tečaju, ki bo pred vsem namenjen za org. zaupnike in mlajše člane. Pričelo se bo tudi z delavskimi prosvetnimi večeri, v katerih bomo bodisi z igrami, petjem ali skioptičnimi slikami podajali naše lastno delavsko življenje, ki se ga tako malo zavedamo.

Krekov dom mora biti vojašnica kršč. soc. v kateri bodo naši mlajši zajemali moči za viharno praktično življenje. Zato vsak po svojih močeh sodeluj in drugo nedeljo oboroženi z predlogi in željami na sestanku na svidenje!

Jesenice. Neumestna sumnja. Vrtarji so dobili nalog, naj se vsakomur, ki nosi v tovarno svojem hrano, nazaj grede pregleda »tošl«. Vrh vseh šikan in pritiskov na produkcijo, sedaj še to. Izgleda, kakor da smo sami tatovi, ljudje brez poštenja in zaupanja. Pribijemo: Prav! Kar dajate še taka navodila in sami pregledujte, gospod kontrolor, se boste vsaj prepričali, kako krivo sodbo imate o nas. Spoznali bode, da smo bolj značajni in pošteni, kakor marsikateri velepodjetnik, ki na vse načine umetno goljufa svoje delavstvo. Zeleli bi, da pregledujete sami tudi, ko imajo delavske žene še polne posode, boste videli in se prepričali, kakšna je naša hrana, ob kateri moramo delati. To, kar boste v loncih videli, to poročajte upravni svetu in mi vam bomo vsi hvaležni.

Nam delavcem pa naj bo ta nalog nov dokaz, kako cenimo vodstvo naše dolgoletno vestno in pošteno službovanje.

Viničarji

Slovenska Bistrica. Marija Auer, viničarka v Kovači vasi, se prav lepo zahvaljuje za posmrtniško podporo »Strokovni zvezi viničarjev«, katera se ji je izplačala ob priliki smrti njenega moža. — Z razdelitvijo veleposesev potom agrarne reforme, bo stoline delavcev in viničarjev tukaj prišlo ob službo in kruh. Zemlje pa nobeden od teh ne dobi, samo uradniki, obrtniki in kmetje, to je taki, kateri že itak nekaj imajo. Kaj bo?

Ljutomer. Dne 21. septembra smo pokopali tovar. Viher Nežo, članico naše skupine. V admontski viničarji je bila rojena in je istotam, stara 86 let, tudi umrla. Služi lahko za zgled, predvsem tistim, ki se vsako leto selijo in nikjer nimajo stalnega mesta.

Sv. Boltenk pri Središču. Vinogradniki nam obetajo znižanje zaslužka. Ali bodo naši viničarji skoraj spoznali, da je moč le v strokovni organizaciji? Odborniki skupine bi se morali bolj redno shajati k sejmam in pokazati več zanimanja za organizatorično delo.

Sv. Trojica v Halozah. 270 viničarskih družin je v tej fari. Organizacija je še v početkih. Razmere so silno bedne in samo po skupnosti si bomo odpomogli. Kmalu bomo ustanovili strokovno skupino.

Gornja Radgona. Vidite, da »Strokovna zveza viničarjev« le nekaj je. Ako bi res bila tako brez pomena za viničarje, kakor se nekateri širokoustijo in s tem svojo nevednost kažejo, zakaj pa vsak pride k organizaciji in se pritoži, ko več nikamor ne ve. V sili pa je potem »Strokovna zveza viničarjev« le največ vredna. Tako je te dni romal celo v Ljutomer na centralo viničar, kateremu je sedaj gospodar odpovedal službo. Dotični je nekaj par dni že bil naš član, pravi pa sedaj, da hoče spet biti, če mu pomagamo v sedanjih stiski. Prej je gospodarju verjel, da organizacije viničarji ni treba, sedaj pa so mu najbrž odprli oči. — Da bi se že skoraj odprle mnogim v naši okolici!

Kapela. Torej za zrnje ali moko naj bi delali viničarji g. Hartnerja. Denarne plače sploh nič več. Pa viničarji take pogodbe niso podpisali. Škrnicelj moka naj pošlje z otrokom v šolo, da mu bo kdo tam dal zvezke in drugo? Obleke in drugih življenjskih potrebščin pa dotični viničarji najbrž ne rabijo. Se bo z moko »poštupal« tam, kjer bi moral priti krpo na hlače ali na srajco. Taka zahteva vinogradnika nasprotuje določbam viničarskega reda. Denarno plačilo mora viničar imeti. Če komu vinograd toliko ne nese, kakor bi pač rad, pa ga naj pusti, pa magari

Podpirajte neodvisen delavski tisk — pridobivajte novih naročnikov za naš list!

vinčarjem. Če so takšne izgube z vinogradništvom, zakaj pa si gospodje toliko prizadevajo, da bi še več vinogradov imeli? Pustili bi, da bi vinčar kaj dobil!

Sv. Rupert v Slov. goricah. Morali smo javno pri cerkvi razglasiti sledeče: Razglas! Znano je, da so zadnji časi gotovi ljudje izvajali pritisk na tukajšnje vinčarje, da se ne bi organizirali. V ta namen so se posluževali ne samo groženj, ampak tudi obrekovanja na naslov »Strokovne zveze vinčarjev«. Opozorjamo, da bomo radi ugleda »Strokovne zveze vinčarjev« vsak slučaj obrekovanja prijavili sodišču. Kakor vsi državljani, tako imajo tudi vinčarji pravico, da se združujejo v svoja stanovska društva in je to posebej še za vinčarje določeno v »sedanjem vinčarskem redu« § 81. »Kdor vinčarju grozi radi pristopa in sodelovanja v »Strokovni zvezi vinčarjev«, ta krši zakonite določbe vinčarskega reda in državljske pravice vinčarjev. Proti takim smo primorani odločno nastopiti. — »Strokovna zveza vinčarjev«

Velika Nedelja. Tov. Hanžič Martin bi meral za stanovanje stori 40 težakov. Centrala je napravila pri njegovem gospodarju intervencijo. Odsluževanje stanovanja vinčarjev moramo povsod odpraviti. Zakaj pa je vinčarski red, ki zakonito določa, da mora biti stanovanje prosto? Bo šlo vse, samo močne organizacije je povsod treba.

Zgornje Hoče. Za tov. Preloga Stefana je centrala posredovala pri njegovem gospodarju, ker mu je ta brez vzroka po 15. avgustu odpovedal službo in že najel drugega vinčarja. Pa ne bo šlo tako. Za tako odpoved službe mora biti vzrok in prestop vinčarja po § 20 vinčarskega reda, katerega pa tukaj ni. Od vinčarja Veis Alojza je njegov gospodar zahteval, da bi moral svoje tri otroke spraviti nekam proč. Ste že slišali kaj podobnega? Zahrbnosti med vinčarji tudi tukaj ne manjka. Se dobijo celo taki, ki hodijo v Maribor tožariti in intrigirati zoper voditelje organizacije, ker najbrž mislijo, da s tem storijo sebi velikansko uslugo pri gospodih na Vetrinjskem dvoru.

Sv. Ana v Slov. goricah. Lep uspeh tombole je bil. Celotni izkupiček so tovariši naložili v »Vinčarsko kreditno zadrugo«. Tako se ustvarja vinčarski kapital. Tovariši drugih skupin: posnemajte!

Doma in po svetu

Ne izgubljajte glave! Zadnje dni je vlada razglasila, naj ljudje ne dvigajo vlog v hranilnicah in bankah, ker razen malega primanjkljaja v državnem proračunu stoje naše državne finance dobro. Neki ljudje so namreč v zadnjem času začeli dvigati velike vsote iz denarnih zavodov.

Volivni proglas ministrov! Vsi ministri sedanje vlade so podpisali in izdali proglas, s katerim označujejo svoj program in z njim stopajo pred volivce Jugoslavije. S tem proglasom napovedujejo neomajno zvestobo kraljevim proklamacijam, novi ustavi itd. Za delo parlamenta bo izdelan konkreten delovni program, ki bo odvisen od sodelovanja naroda.

Volitve se bodo vršile v nedeljo dne 8. novembra. Parlament pa je sklican za 7. decembra. Volilni odbor v Belgradu je že pričel s pripravi.

Sladkorju se je zvišala cena za 1 Din pri kg.

Lakota vsled suše. V Črni gori, Hercegovini in Dalmaciji je nastala vsled pomanjkanja dežja huda suša, ki je uničila skoro vse kmetijske pridelke. Prebivalstvu grozi lakota in smrt. Zato je Rdeči križ začel zbirati prispevke za te kraje.

Sv. Jakob v Slov. goricah. Tov. Dajčman J. bo moral s komisijo nastopiti zoper svojega gospodarja, ker ta hoče kršiti pogodbo in mu odtegniti 10 vrst koruze. Sedaj, ko je delo v gorici opravil, mu plače seveda ni treba dati. Pozimi naj živi od zraka. Kaj vse bi z vinčarji nekateri kmetje počenjali, če bi ne bilo naše strokovne organizacije! Zato se pa vsi vinčarji organizirajte in ostanite vedno organizirani! Nihče ne ve, kdaj mu bo pomoč organizacije najbolj dobrodošla.

St. Ilj v Slov. goricah. V Cirknici so imeli vsi večji posestniki kmetje sejo, kjer so solidarno sklenili, da v prihodnje delavcev ne bodo višje plačevali, kakor 2 (dva) Din dnevno. Dosedaj smo delali zastoj, odlej pa bomo še bolj. Tako bi mi vinčarji tudi morali nasprotno imeti skupne razgovore in skleniti, da za tako plačo sploh ne delamo. To nas naravnost sili, da se bomo morali poslužiti samoobrambe in samopomoči, to je strokovne organizacije. Tukaj bo na mestu, da bo državna oblast morala storiti red, sicer bomo poginili lakote kot ubogi Lazar pod bogatino mizo.

Fram. Napoveduje se več razprav pred vinčarsko komisijo. So spet začeli mešetariti s pogodbami, take da bo vinčar nazadnje ob vse. Vinčarji g. Scherbauma so tudi dobili za leto 1932 druge pogodbe. Denarna plača se jim povša, znižajo pa se drugi deputati. Spekulacija z delovnim človekom je pač povsod, kamor se obrneš.

Krekova mladina

Preska-Goričane. Krekova družina priredi s sodelovanjem strokovne organizacije vinčarjev v nedeljo 4. oktobra ob 3 popoldne v Društvenem domu v Preski veliko narodno igro v štirih dejanjih: »Po dvanajstih letih«. Nastopilo bo 24 igralcev, ki bodo imeli 29 vlog. Ker je ta prireditev izvedena s samimi delavskimi močmi, vabimo vse delavstvo in prijatelje naše organizacije, da prireditev posetijo v velikem številu.

Iz centrale. Vse družine so prejele okrožnico, v kateri so vsi sklepi zbora CKD itd. Družine opozarjamo, da obravnavajo okrožnico na seji in sestankih.

Ogenj radi tehničnih ovir ta mesec ne bo izšel. V oktobru izideta skupno 9. in 10. številka, in sicer na 24 straneh.

Za jugoslovanskega poslanika v Pragi je imenovan dr. Grisogono, ker je prejšnji poslanik dr. Kramer postal minister. Grisogono je pripadal bivši samostojno-demokratski stranki.

Sprememba volilnega zakona. Izšel je zakon o izpremembi volilnega zakona.

Ameriški predsednik Hoover je povabil k sebi v Washington predsednika francoske vlade Laval. Razgovorila se bosta o tem, kako rešiti sedanjo gospodarsko krizo. Laval se je vabilu odzval.

Francoska ministra Laval in Briand sta bila v Berlinu. Sklenili so, da se osnuje nemško-francoski medvladni odbor za reševanje gospodarskih odnošajev med Francijo in Nemčijo. V tem odboru naj bi bili tudi zastopniki delavskih organizacij. Kakšne uspehe bo dosegel ta odbor, je še zelo negotovo.

Avstrija čaka na posojilo, za katerega je zaprosila pri Društvu narodov.

Nemške borze so še vedno zaprte.

Madjarska čaka prav tako na posojilo pri Društvu narodov. Prejšnja madjarska vlada je zapravila več milijard.

Romunija išče zunanje posojilo že dolgo, a ga ne dobi.

Vse banke so zvišale obrestno eskontno mero za 1—3 odstotke.

Italijanska vlada je omejila promet z devizami. Zvišala je vse carine za 10 odstotkov.

Švedska in Norveška sta odpovedali zlato valuto in ne garantirata več za svoj denar. Za ta korak se pripravljata tudi Danska.

Poljska bo zvišala davke, ker radi gospodarske krize sedanji davki ne prinašajo dovolj dohodkov.

10 milijonov brezposelnih je v najbogatejši državi na svetu — v Združenih državah severno-ameriških, čeprav je tam 3 petine vsega zlata.

Vojna na Daljnem vzhodu med Japonci in Kitajci je ponehala. Japonci so večino svojih čet umaknili, pustili pa so povsod močne posadke »v obrambo japonskih državljanov«. Društvo narodov s svojim posredovanjem ni uspelo. Japonci se za vse opomine in grožnje niso

Misli rudarja

Ako pogledamo nazaj v prva povojna leta, vidimo, da so bili takrat rudarji po večini organizirani. Da, bili so organizirani, niso pa bili za organizacijo vzgojeni. Plačevali so svoje prispevke, pri tem pa vedno računali samo na to, kako se bodo ti prispevki povrnil v obliki zvišanih plač. Prišlo je leto 1923. Zlomljena stavka. Težke posledice. Trenje misleči rudarji so že med stavko govorili: Ako propademo, bomo nosili težke posledice celo desetletje. Zakaj? Zato, ker delavstvo ni bilo vzgojeno za organizacijo. In tega se je TPD dobro zavedalo. Družba je vedela, da bo delavstvo popustilo v organizacijah, kakor hitro ne bo več prodrlo s svojimi zahtevami. In res. Posledica propadle stavke so bile zlomljene organizacije. Delavstvo se ni zavedalo tega, ako tudi ne pridobi nobenih ugodnosti, da pa mora biti na straži in čuvati svoje pravice, da ne zgubi tega, kar ima. Ne, tega se ni zavedalo. Ostalo je leta in leta nekako tepo in nezmožnost za samoobrambo. Organizacije so pa s svojim skromnim članstvom le nekako životarile. Tiisti, ki so se trudili v organizacijah, so s težkim srcem gledali to brezbriznost rudarjev v bojazni, kam pridemo. Lahko rečemo, da je bilo tako do 1. 1929. Šele takrat se je v mnogih rudarjih vzbudila zopet zdrava misel in spoznanje, da se bo treba vseeno organizirati. Zaradi tega se je članstvo rudarskih organizacij zo-

Naroči, Ogenj!

prav nič zmenili. Jasno se je pokazalo tudi ob tem sporu, da je Društvo narodov le orodje velesil in zato primerno le za poravnavanje med majhnimi. — Kitajski študentje so v Nankingu do krvi pretepli zunanjega ministra kitajske republike v njegovem lastnem ministrstvu. Obdolžili so ga, da je izdal Kitajsko Japoncem.

Angleški funt še vedno pada, kljub vsemu političnemu pomirjenju.

Atentat pri Biatorbagyju na Madjarskem še sedaj ni pojasnjen. Razširile pa so se vesti, da gre pri tem le za nesrečo, katero je povzročila grozna nemarnost madjarske železniške uprave. Da bi to zakrili, so si izmislili atentat.

pet množilo, pri tem pa je važno zlasti to, da ima to članstvo, ki se je v zadnjih letih organiziralo, tudi daleko več organizacijske vesti, kakor jo je imelo članstvo v organizacijah pred 1. 1923.

Da se organizacije jačijo, to je menda videla tudi TPD in mislim, da ne bo odveč, ako trdim, da je imela z nasilnim znižanjem plač tudi namen, v rudarjih zbujati dvome, ali se sploh naj organizirajo ali ne. Toda topot ni dosegla uspeha kakor v 1. 1923. Danes se rudarji, ki so organizirani, dobro zavedajo, da se morajo le združeni boriti proti krivicam, ki se jim gode. To nasilno znižanje plač je rudarje storilo le še bolj borbene in odločne.

Čez dobro poldrugo leto bo deset let po propadli stavki in žalostnem razkroju organiziranega rudarskega delavstva. Uverjeni smo, da se bodo rudarji do takrat zopet kompaktno združili v svojih strokovnih organizacijah. Ne samo, da bodo združeni, ampak da bodo svojim organizacijam tudi zvesti vedno, naj bo takrat, ko se bo treba bojevati za pridobitve, ali pa, ko bo treba stati na braniku, da nasilni podjetniki ne vzamejo še tega, kar rudar ima.

Tistim pa, ki se organizacijo gledajo nekako po strani, vi organizirani povejte, da je eden sam enak ničli, vsi rudarji skupaj pa smo velika sila, ki je ne more premagati kapitalizem. L. L.

Brezposelno zavarovanje v Nemčiji

III.

Dobrodelna podpora.

Dobrodelne podpore ne deli državna ustanova, ampak občine. Ta podpora se ravna po višini podpore v krizah. Med tem, ko pri prvi pride v poštev samo potreba, se mora pri dobrodelni podpori dokazati potreba po pomoči (torej v višji meri). Občina lahko to podporo zahteva nazaj, če pride prejemnik podpore v boljše razmere. Trajanje dobrodelne podpore je neomejeno.

Upravičenost socialnega zavarovanja.

Upravičenost in čakalno dobo na podporo v nezgodi, rudarski, invalidski ali stanovski podpori določuje brezposelna, krizna in dobrodelna podpora.

Zavarovanje brezposelnih v bolezni.

Brezposelni in njihovi družinski člani so tako dolgo, dokler prejemajo brezposelno, krizno in dobrodelno podporo, zavarovani za slučaj bolezni. Prispevke k temu nosi zavarovanje.

Krščanski socializem in Karl Marx

Znanstveni in kulturno-zgodovinski pomen Marxove kritike kapitalizma.

(Zbrani spisi župnika Hohoffa.)

(Dalje)

Vsak človek mora namreč svoji dobi plačati tribut s tem, da postane več ali manj deležen njenih zmot. Celo duhvelikan Aristotel ni ušel temu tributu. »Vsi ostanemo vendar otroci svojega časa in je nemogoče zapreti se napram vladajočim naziranjem in mislim, napram njegovemu (časovnemu) življenju in stremljenju.« Tako pravi po vsej pravici eden najpospešnejših teologov sedanosti. Nihče ne more v tem pogledu komu kaj predbacivati. Nihče ne more reči o sebi: »Če bi jaz zrastel pod takimi razmerami kakor Marx, ne bi zapadel materializmu.« Za zmoto ni opravičila. Pač pa za tistega, ki se moti. Sicer pa Marx tudi na filozofičnem polju ne zatajuje popolnoma svoje ženjalne narave. Iz nekaterih njegovih mnenj, v kolikor so dosedaj znana, ne bo ostala neobogatena tudi znanost filozofije, ako bodo objavljene. Zaenkrat moramo upoštevati samo to, kar je rekel njegov najzvestejši prijatelj Friderik Engels v pr-

vem delu svojega spisa proti Dühringu o svojem in o naziranju Marxa. Angleški empirizem imenuje »bornirani miselni način«. Ravno tako napačen je tudi moderni nemški idealizem. Tudi Heglov sistem, Engels pravi dalje: »Vpogled v popolno napačnost dosedanjega nemškega idealizma je vodil nujno v materializem in sicer izključno v mehanični materializem 18. stoletja, ne pa v metafizični... Je bistveno dialektičen in ne potrebuje več nobene filozofije, ki bi nadkriljevala druge znanosti v filozofiji. Kajti kakor hitro se stavi vsaki znanosti zahteva, da mora zavzeti stališče o celotnem skladu stvari in o znanju stvari, je vsaka posebna veda o celotnem skladu odveč. Kar ostane pri tem od celotne dosedanje filozofije samostojnega, je logika in dialektika, nauk mišljenja in njegovih zakonov. Vse drugo se izgubi v pozitivni vedi narave in zgodovine... Staro idealistično pojmovanje ni poznalo nikakih na materialnih interesih obstoječih razrednih bojev, sploh nikakih materialnih interesov. Produkcijo kakor vse ekonomske razmere so smatrali le za nekaj postranskega, za podrejene elemente »kulturne zgodovine«. Nova dejstva so silila k temu, da so preiskali vso dosedanje zgodovino znova. Pri tem se je pokazalo, da je bila vsa dosedanja zgodovina zgodovina razrednih bojev, da so vsi ti med

seboj se bojujoči razredi v družbi vsakokrat za vsak predmet produkcijskih in prometnih razmer, z eno besedo gospodarskih razmer takratne dobe. Torej vsakokratna ekonomska struktura družbe tvori realno podlago, na čije podlagi moremo v zadnji instanci razložiti celotno nadstavbo pravnih in političnih ustanov, verskih, filozofskih in vseh drugih predstav vsakega zgodovinskega obdobja. S tem je bil idealizem preganjan iz svojega zadnjega zatočišča, iz zgodovinskega naziranja. Ustvarjeno je bilo materialistično zgodovinsko naziranje in najden pot, da bi mogli razložiti zavest ljudi iz njihovega biti, mesto kakor dosedaj njihov biti iz zavesti.«

Školastika, katero ignorirajo v protikrščanskem taboru že od reformacije sem in jo zaničujejo v svojem slepem fanatizmu, je že davno zavrnila spoznavno-teoretični »idealizem«; klanja se takozvanemu »zmerno objektivnemu realizmu«. V filozofiji v splošnem, v moralni in pravni filozofiji posebej je doprinesla najvišje, kar se je takrat sploh moglo doseči in kar je v sorazmerno podrejenih in nebitvenih točkah potrebno zboljšanja ali pa dopolnila. Celo v gospodarskih vprašanjih je kljub temu, da še ni takrat politično gospodarstvo obstajalo kot posebna veja znanosti, spoznala in učila najvažnejše in kar je bilo za njeno dobo možno in po-

trebno. V teh vprašanjih se tako zelo strinja z najnovejšimi, glavno po Karlu Marxu, deloma tudi po njegovih liberalnih in socialističnih predhodnikih dogmatični rezultati, da je že leta 1866 trdil profesor W. Endemann to-le: »Skoraj bi verjel, da so moderni socialisti zajeli svoje študije iz srednjeveškega kanoničnega gospodarskega nauka.« V resnici niso poznali srednjeveškega katoliškega nauka, kvečjemu le površno — manjše odlomke iz druge in tretje roke — vendar pa je popolnoma razumljivo, da je dobil profesor Endemann vtis, katerega je izrazil v zgoraj navedenih besedah.

Cudovita prikazen je dejstvo, ki bi moralo na opazovalca delovati razvedrilno, ako se ne bi bal, da bo imela za posledico tragične rezultate, namreč, da zagotavljajo od Marxovih nasprotnikov ravno najboljši in najpospešnejši, da obsega kritika kapitalizma zelo mnogo opravičenega, da je celo sploh opravičena. Istočasno pa priznavajo, da je ta v večini in popolnoma opravičena kritika izvedena in izgrajena v logični konsekvenci na tej baje napačni teoriji o vrednosti. Logika uči, da sledi resnični premisi resničen zaključek. Toda na napačni premisi ne moremo potom neizpodbitnega sklepanja zgraditi velikega sistema, ki bi odgovarjal resnici.

(Dalje.)

Podpora v kratki delovni dobi.

Delavci v obrtnih obratih, v katerih je najmanj 10 delavcev zaposlenih, lahko prejema podpora za kratko delovno dobo, če v enem tednu radi pomanjkanja dela odpadejo 3, 4 ali 5 celih delovnih dni in se radi tega sorazmerno plača zmanjša. Skrajšanje vsakodnevnega delovnega časa, recimo od 8 na 4 ure, ne da upravičenosti na podporo v kratki delovni dobi.

Višina podpore v kratki delovni dobi.

Ta je enaka brezposelni podpori, ki bi jo dobival delavec dnevno, če bi bil popolnoma brez vsakega dela. Višina podpore se potem ravna po številu dni, ki so v enem tednu bili brez dela. V slučaju da izpadejo trije delovni dnevi, znaša eno, pri štirih dva, pri petih tri enote pripadajoče brezposelne podpore. Ako ima tak delavec še dva upravičenca v svoji družini, potem se lahko višina podpore takole zviša: Pri treh nedelavnih dnevih do dve, pri štirih do 2½, pri petih do 3½ enot. Pri delavcih s tremi družinskimi člani-upravičenci se lahko podpora zveča takole: pri treh nedelavnih dnevih do 2½, pri štirih do 3, pri petih do 4 enot. Višina podpore pa je omejena. Ne sme namreč prestopati vključivši delovni zaslužek in dodatke za družine s številnimi otroci 5 šestink polne delovne plače.

Okoli Bate

Vprašanje, ali je v korist našemu gospodarstvu zlasti pa delavstvu, če ustanovi Bata v naši državi svojo tovarno, zavzema vedno širši krog. V predzadnji številki našega lista smo navedli nekaj podatkov o Batinem sistemu. Danes bomo načeli to vprašanje od druge strani. G. Vladimir Kravos, tajnik Narodne strokovne zveze, je zagovarjal to stališče v Sl. Narodu tudi iz tega stališča, da bi bila taka tovarna v korist naši industriji in našemu delavstvu. Po našem mnenju ne drži taka trditev.

Ako si ogledamo našo čevljarstvo industrije поблиže, bomo dognali, da je samo v naši banovini okoli 6000 malih obrtnikov in njihovih pomočnikov brez tovarn za čevlje. Vzemimo, da napravi od teh na dan 1 par čevljev in če računamo približno 300 delovnih dni na leto, bomo prišli do precejšnje vsote. Ako pa vzamemo v naši državi čevljarstvo obrt in in-

dustrijo skupaj, se bomo mogli prepričati, da bi s sedanjo produkcijo lahko zaglagali dve Jugoslaviji. Torej Bata ne bi prav nič koristil čevljarstvu industriji kot taki.

Kaj pa delavstvo. Profesioniste bi itak pripeljal s seboj, pomožne delavce bi si pa zbral kje doli v Bosni ali pa na deželi sploh. Poklicnega delavstva Bata ne rabi, ker se boji, da se ne bi hotelo ukloniti njegovi volji.

Edino konsumenti bi prišli v poštev. Pri sedanjem položaju je konkurenca tako velika, da ni v tem pogledu skoraj mogoče znatno znižanje, razen če gre na račun kvalitete ali pa delavskih plač, ki so pa že sedaj pod kritiko.

Če vzamemo popolnoma objektivno položaj kakršen je, nima prav noben delavec povoda, da bi se zavzemal za Bato.

Delavski koledarček

Delavska založba je izdala tudi za leto 1932. delavski koledarček. Sicer je vsako leto koledarček zanimiv, poučen in zaradi tega tudi potreben. Toda vodstvo mora vedno zasledovati življenje in zajemati najbistvenejše in pomembnejše iz njega ter podajati svojim čitateljem. Ta naloga jasno odseva tudi iz novega delavskega koledarčka. Umestno je tudi, da obsega koledarček koledar za oktober, november in december l. 1931. S tem je omogočeno, da more vsakdo koledarček uporabljati takoj. Aktualni in pomembni so tudi članki. Tovariš dr. p. R. Tominec piše o pomenu okrožnice rerum novarum in o pomenu delavske strokovne organizacije. Naslednji članki načenjajo razne probleme. Razpravljajo o Jugosl. strokovni zvezi, o viničarjih, o mladini, o Krekovi mladini, o boricah, o gibanjih v obratih, o gibanju krščanskega delavstva v Sloveniji, o ekzistenčnih razmerah, o pomenu delavskih zbornic, o okrož. uradu, o združništvu, p. Kazimir Zakrajšek piše zelo zanimivo o naših izseljencih, o delavski založbi, o delavskem tisku, dr. Tominec nazorno pojasnjuje najbolj prikladen sistem zavarovanja za starost in onemoglost. Koledarček obsega tudi seznam in naslov javnih, državnih in samoupravnih uradov v Ljubljani, sedeže in naslove konzulatov tujih držav v Ljubljani in Zagrebu, končno še lestvico, iz katere je razvidno, koliko mora vsak posameznik plačati uslužbenskega davka. Koledarček je uredil tovariš Jožko Rozman.

Iz navedenega je razvidno, da je koledarček poln bogate in aktualne vsebine. Zato ne bi smel biti nihče brez njega, niti delavec, niti tisti, kdor se zanima za delavska vprašanja. Tovarišem priporočamo, da si vsi koledarček takoj nabavijo, obenem pa agitirajo, da ga kupijo tudi vsi znanci. S tako agitacijo ne širimo le dobrega in potrebnega tiska, ampak tudi našo idejo. — Marinček.

To in ono

Huda jama. Ferme Franc, o katerem smo v zadnji »Delavski Pravici« poročali, da se je težko ponesrečil, je 24. sept. umrl v celjski bolnišnici, ter je bil v nedeljo 27. sept. pokopan pri Sv. Jederti.

Poroka. Poročil se je v sredo, dne 30. septembra 1931 v cerkvi sv. Jakoba v Ljubljani agilni naš pokretaš, načelstveni tajnik JSZ in uradnik OUZD tov. Valant Milan z gđc. Milavec Marijo. Mlademu paru želimo obilo božjega blagoslova.

Ali je to primerno za naš čas? Vedno tožimo nad gospodarsko krizo, ki je posebno zadnji čas postala akutna. V takem času je vsako razsipavanje denarja za nepotrebne stvari tako rekoč zločin. Med te spadajo tudi razne zabave itd. Zato se res čudimo postopanju ljubljanske organizacije Zveze privatnih nameščencev Jugoslavije, ki je priredila plesni tečaj in ga otvorijo 3. okt. v veliki dvorani Uniona. Ne vemo, ali je temu

početju kriva brezglavost nameščenskih sodrugov ali pa morda organizacija razpada in si mislijo na ta način pridobiti novih članov. Rudarji, kovinarji, papirničarji v krizi in na cesti, socialistični nameščenci pa plešejo na komando in vabijo svoje organizacije.

Dragi tovarš uredniki!

V eni zadnjih številčk si poročal o nesramnosti neke tvrdke v Ljubljani, ki si dovoljuje uporabljati za reklamne svrhe v svoji izložbi lastne uslužbenke. Tvojim vrsticam skoro nisem mogel verjeti, da je kaj takega sploh mogoče! Ko pa sem se mudil pred 14 dnevi v Ljubljani, sem se na lastne oči prepričal, da se to res dogaja. Večja gruča ljudi je motrila brez vsakega protesta »moderno« urejeno izložbo pri tvrdki Krisper, v kateri je sedelo dekle s polmasko preko obraza.

Lahko mi verjameš, da sem se temu res čudil. Kako je mogoče, da se kaj takega dopusti. Če napravi revež kako prepovedano ali nemoralno dejanje, je takoj kaznovan, vse se zgraža nad njim. V tem slučaju pa nič, čeprav si dovoljuje imenovanj trgovec to početje pred mestnim magistratom. — Pa tudi dnevnik molčijo o tem. Protesta niso prinesli ne »Slovenec«, ne »Jutro«, ne »Jugoslovan«. Mar je res moč inserata in denarja večja kot pa potreba morale?

Čitatelj z dežele.

Usnjarska in čevljarška zadruga „RUVN“ r. z. z. o. z. v Tržiču

Izdeluje
vsakovrstne ovčje
in kozje kože, kakor tudi
barvano usnje za
površnike

Posrežba točna

Cene solidne.

Hermann Suderman:

GOSPA SKRB

Roman

20.

Bilo je v juniju nekega solnčnega nedeljskega popoldneva. Iz gozda so sem čez doneli lahni zvoki trobent. Tam so danes praznovali veliko slavlje. Pridobili so neko mestno godbo, da je priredila v gozdu koncert. Od vseh strani daleč naokrog so privreli podeželci, celo plemeniti posestniki se niso sramovali zagotoviti svojo udeležbo, zakaj kaj takega se ni preveč pogosto zgodilo v tistem gozdu za vasjo.

Od poldne naprej so se vlekle dolge vrste voz mimo doma na poljani. Starega Meyhöferja, ki ni prav rad sedel za pečjo, kadar je bilo kje kaj, je kar na lepem prevzel naval dobrote in zaklical je ženskam, naj se brž brž pripravijo, da se hoče danes žrtvovati in jih povesti na veselico.

Dvojčki, ki sta že dolgo strmeli skozi okno z željno lesketajočimi se očmi, sta bruhnila v glasno radost, mati Elsbeth se jima je tiho smejala, potem se je pa obrnila k Pavlu, ki je sedel v kotu ter mirno rezljal cvetlične opore, kakor da ga vse skupaj prav nič ne briga.

»Nočeš z njimi?« je vprašala.

»Pavel lahko kočijaži,« je malomarno zaklical Meyhöfer.

Pavel se je zahvalil in menil, da ima preveč borno obleko in da mora tudi nadzorovati dninarje, ki so morali priti ob solnčnem zatonu. Jutri morajo prirediti s košnjo.

Dvojčki sta ga pogledali, staknili glavi in hihitali; ko pa je šel skozi vrata, sta se obesili nanj in Katica mu je siknila: »Ti, midve pa nekaj veval!«

»Kaj neki?«

»Nekaj lepega!« je skrivnostno menila Greti.

»No, kar na dan!«

»Elsbeth Douglasova je spet doma!«

Svetal smeh ju je zlomil in zdrveli sta ven.

Pavla je najprej popadla huda jeza, da sta si drznili zasmehovati ga, potem je vzdihnil in se smehljaj in se čudil, da mu je srce kar na lepem začelo tako glasno biti.

Čez pol ure so se domači odpeljali.

»Pridi kmalu za nami!« mu je zaklicala mati z voza in Katica mu je zašepetala v uho, ko je stopala na voz:

»Mislim, da bodo tudi oni tam.«

Zdaj je stal sam na zapuščenem dvorišču. Dekle so bile odšle na pašo molst — daleč križem ni bilo žive duše.

Race so v blatu vteknile glave pod peroti, pes na verigi je zaspano hlatal za muhami.

Pavel je sedel na plot in strmeli proti gozdu, na čigar robu je begal soj svetlih oblek. Včasih se je svetlo zablistalo, kadar se je solnčni žarek ujel v okovje čakajočih vozil.

Prišel je večer in še se ni odločil, ali bi smel tvegati, da gre za domačimi.

Spomnil se je tisoč razlogov, ki so mu govorili, da je nujno in neobhodno potrebno, da ostane doma. Ko si je bil popolnoma na jasnem, da spada samo v hišo in prav nikamor drugam, je oblekel praznjo obleko in šel na veselico.

Začlenjalo se je temniti, ko je romal čez duhtečo poljano. Srce se mu je ožilo v skriti bojzani. Ni si upal brskati za vzroki, a ko je korakal mimo brinjevega grma, pod katerim je nekoč Elsbeth žvižgal svojo najlepšo pesem, mu je presunila prsi bolelost, kot da ga je kdo zabodel.

Ustavil se je in premišljal, ali se ne bi rajši vrnil. »Suknjič je mnogo preslah,« si je govoril, »v dostojni družbi se z njim nikakor ne morem prikazati.« Sleklet ga je in ga motril od vseh strani. Hrbtini šivi so se odražali kakor sivi travki, na komolcih je sijal motnosrebrn blesk in vogli prsnih krajev so kazali celo majhno cefranje.

»Pri najboljši volji ne gre,« je rekel; potem je sedel pod brinje in sanjal, kako gibek in eleganten bi bil za pogled, če bi imel novo obleko. »A to bo najbrž še dolgo trajalo,« je nadaljeval, »najprej morata Maks in Mirko trdno sedeti vsak na svojem mestu, in Greti in Katica morata dobiti plesne obleke, ki si jih želita, in materin naslonjač moramo prej nanovo oblažiti!« — in čim bolj je premišljeval, tem več stvari mu je prihajalo na um, ki so imele prednost.

Nato je spet videl samega sebe v zlikani novi črni obleki, z lakastimi čevlji na nogah, okrog vratu s kravato, zavozljano po modri, kako stopa s ponosno dvignjeno glavo in z malomarno odlično držo v

plesno dvorano, Elsbeth pa se mu spoštljivo smehlja v pozdrav.

Nenadno je planil iz sanj. »Fej, to sem postal pravi domišljavec,« se je smejal, »kaj naj opraviš z lakastimi čevlji in modno barvanimi ovratnicami? In prav zdajle jo maham v tej stari obleki v gozd. Vrh vsega se je pa tudi že skoraj stemnilo,« je dodal previdno.

Trobente so zazvene jasneje. Vrišč in smeh sta prodirala skozi veje do njegovih ušes.

Okroglo jaso v gozdu so spremenili v veselični prostor. V sredi se je dvigal oder za godce, desno od njega je bila stojnica vaškega krčmarja, ki je prodajal pivo in suho pogačo, zadaj pa je bilo ograjeno plesišče. Za na plesišče je bilo treba plačati posebej deset novičev, kakor je človek lahko bral na veliki, beli deski.

Naokrog so bile v velikem loku postavljene mize in klopi, kjer so se družine sladkale z večerjo, ki so jo prinesle s seboj. Med mizami se je prerivala vriskajoča, smejoča se, zijajoča množica, ki je blepela za ljubezniijo, ali za pretepanjem.

Koncert se je bil pravkar končal, ples se je pričel; na steptanem mahu so se pari vrteli, sopli in se spotikali v krogu.

Soj izžarevajočega večera je ležal na jasi, gozd okrog pa je bil že ves pokopan v temo. In so taborili hlapci in dekle iz bližnjih krajev, celo vozniki so pustili vozila, ker jim ni hotelo dati miru, ko so od daleč gledali to igro ljubezni. Vsak grm v pritlikavju se je zdelo, da je živ in iz naračja noči je donelo laho, zaljubljeno hihitanje.

Ves v sramu, kakor zločinec, se je Pavel plazil okrog veseličnega prostora. Bojazen pred tujimi ljudmi mu je bila že od nekaj prirojena, a še nikdar se mu ni srce krčilo v takem strahu kakor tiste hipe.

»Bog ve, če je Elsbeth tu?« Nikjer v gneči ni bilo sledu o prebivalcih »bele hiše«, a tudi njegovi domači se je zdelo, da so se vdrli v zemljo. Nekoč se mu je zdelo, kot da mu je udaril na uho gruleči smeh dvojčic, a že naslednji trenutek ga je požrl hrum in šum.

Dvakrat je bil že obšel ves prostor, tedaj pa je nenadno — srce se mu je hotelo ustaviti v strahu in slaju — vzrl prav blizu pred seboj očeta in mater, ki sta v najlepšem, mirnem pogovoru sedela pri isti mizi z Douglasovo družino.